EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.12.2024
COM(2024) 593 final

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Kaheksas aastaaruanne Türgi pagulasrahastu kohta

Sisukord

1. Sissejuhatus 1
1.1. Türgi ja pagulaskriis 1
1.2 ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine 3
2. Rahastu toimimine 3
3. Rahastamisvõime ning rahastamise kestus ja laad 4
4. Rahastu rakendamine 6
5. Järelevalve, hindamine ja audit 13
6. Teavitamine ja nähtavus 13
7. Kokkuvõte ja edasised sammud 14

1. Sissejuhatus

Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsuse (mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi kaudu)[1] (edaspidi „otsus“) artikli 8 lõike 1 alusel peab komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu Türgi pagulasrahastu (edaspidi „rahastu“) rakendamisest korrapäraselt teavitama. Otsuse artikli 8 lõike 2 kohaselt peab komisjon andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule rahastu rakendamisest aru üks kord aastas. Esimene aastaaruanne rahastu rakendamise kohta avaldati märtsis 2017[2]. Kõik aastaaruanded on kättesaadavad pagulasrahastu veebisaidil. Käesoleva aruande esitamise tähtaeg on 2024. aasta veebruar.

1.1. Türgi ja pagulaskriis

Oma geograafilise asendi tõttu on Türgi pagulaste ja rändajate jaoks oluline vastuvõtu- ja transiidiriik. Türgi valitsuse esitatud andmete kohaselt oli riik võtnud 2024. aasta jaanuari seisuga vastu 3 199 927 ajutise kaitse all olevat süürlast ning rohkem kui 300 000 registreeritud pagulast ja varjupaigataotlejat, peamiselt Afganistanist, Iraagist, Iraanist ja Somaaliast[3,4]. Väga suur saabunute hulk on avaldanud vastuvõtvatele kogukondadele märkimisväärset mõju. Süüria pagulaste jätkuv saabumine ning Afganistanist lähtuvate ebaseaduslike rändajate arvu suurenemine on pagulaste, rändajate ja vastuvõtvate kogukondade sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamise seisukohast üha suurem probleem. Samal ajal jätkub surve Türgi-Iraani piiril.

Türgi teeb endiselt väga suuri pingutusi pagulaste ja rändajate vastuvõtmisel ja nende vajaduste rahuldamisel ning on kinnitanud oma kindlat tahet rakendada ELi-Türgi 18. märtsi 2016. aasta avaldust[5] (edaspidi „avaldus“). ELi-Türgi avaldus andis 2023. aastal endiselt käegakatsutavaid tulemusi. Kuigi Kreekasse saabujate arv on endiselt väiksem kui avalduse tegemisele eelnenud perioodil, on ebaseaduslike saabumiste arv suurenenud, eriti meretee kaudu, samas on Itaaliasse ja Küprose valitsuse kontrolli all olevale territooriumile saabunute arv märkimisväärselt vähenenud[6].

[1] Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi – Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastu – kaudu; otsust on muudetud komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsusega C(2016) 855.

[2] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/9dc8736f-c734-48be-8678-aca919a6a1bf_en (europa.eu)

[3] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration

[4] Türgi varjupaigasüsteemi eripäraks on see, et riik on kirjutanud 1951. aasta Genfi konventsiooni 1967. aasta New Yorgi protokollile alla reservatsiooniga. Sellest tulenevalt ei saa enamik Türgis asuvatest pagulastest taotleda täieõigusliku pagulase staatust, vaid üksnes tingimuslikku pagulasseisundit, mis juhul, kui see isikule antakse, võimaldab viibida riigis ainult selle ajani, mil pagulaseks tunnistatud isik asustatakse ümber kolmandasse riiki.

[5] http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

[6] 2023. aasta jaanuarist oktoobrini saabus Türgist ELi 39 619 ebaseaduslikku rändajat, kuna 2022. aasta samal perioodil oli ELi saabunud 34 459 ebaseaduslikku rändajat, mis tähendab 15 % kasvu. Mööda mereteed Itaaliasse saabunute arv vähenes oluliselt (63 %). 2023. aasta kokkuvõttes suurenes meritsi ebaseaduslikult

Avalduse alusel jätkati 1:1 ümberasustamiskava rakendamist. Ajavahemikus 2016. aasta aprillist 2024. aasta jaanuarini asustati Türgist ELi ümber ligi 41 000 Süüria pagulast. Alates 2016. aastast on ELi-Türgi avalduse alusel Kreeka saartelt Türki tagasi saadetud 2 140 rändajat. Kuna Türgi ametiasutused ei ole tühistanud oma 2020. aasta märtsi otsust peatada COVID-19 pandeemia tõttu ELi-Türgi avalduse alusel toimuvad tagasisaatmisoperatsioonid, ei ole Euroopa Komisjoni ja Kreeka ametiasutuste korduvatest taotlustest hoolimata tagasisaatmisoperatsioone sestsaadik toimunud.

Euroopa Ülemkogu 2020. aasta oktoobri kohtumisel lepiti kokku, et algatatakse positiivne ELi-Türgi tegevuskava. Kohtumisel määrati kindlaks neli prioriteetset valdkonda: i) tolliliidu toimimise parandamine ja selle ajakohastamist käsitlevate arutelude taasalustamine; ii) ränne ja pagulaste toetamine; iii) kõrgetasemelised dialoogid; iv) inimestevahelised kontaktid ja liikuvus. Euroopa Ülemkogu 2021. aasta juuni kohtumisel kinnitati taas ELi valmisolekut teha Türgiga järkjärgulisel, proportsionaalsel ja tagasipööratával viisil koostööd, et tõhustada koordineeritud tegevust mitmes ühist huvi pakkuvas valdkonnas, võttes arvesse 2021. aasta märtsis ja eelmistes Euroopa Ülemkogu järeldustes kindlaksmääratud tingimusi. 29. novembri 2023. aasta ühisteatis on vastuseks 29.–30. juuni 2023. aasta Euroopa Ülemkogul kõrgele esindajale ja komisjonile tehtud üleskutsele esitada aruanne ELi ja Türgi suhete hetkeseisu kohta. Selles on tehtud mitmeid ettepanekuid kahepoolsete suhete elavdamiseks, muu hulgas rände haldamise ning pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade rahalise toetamise vallas. 2021. aasta oktoobris toimusid Ankaras ning 2023. aasta novembris Brüsselis ELi ja Türgi kõrgetasemelise rände- ja julgeolekudialoogi kohtumised. Euroopa Komisjon esitas 18. oktoobril 2023 Euroopa Ülemkogu suuniste kohase Vahemere idaosa tegevuskava,[7] milles keskendutakse rände haldamise parandamisele koostöös peamiste päritolu- ja transiidiriikidega, sealhulgas Türgiga.

Maavärinad Türgis ja Süürias – veebruar 2023

6. veebruaril tabasid Türgit selle piirkonna viimase saja aasta tugevaimad maavärinad, millega kaasnes väga suur hulk surmajuhtumeid ja vigastusi ning suured varalised kahjud. EL andis maavärina järel kiiresti abi ja korraldas 20. märtsil Brüsselis rahastajate konverentsi, et kaasata Türgi ja Süüria inimeste heaks rahvusvahelise kogukonna rahalisi vahendeid. Konverentsil andsid rahastajad lubaduse eraldada kokku 7 miljardit eurot, sealhulgas 1,7 miljoni pagulase abistamiseks kahju kannatanud piirkondades. Maavärinaohvritele toetuse andmiseks võttis komisjon 20. detsembril 2023 vastu kaks rahastamisotsust, millega eraldati 3 miljardi euro suurusest täiendavast pagulasabist, mis oli aastateks 2021–2023 kokku lepitud (vt tekstikast allpool), kokku 355,6 miljonit eurot.

Esimese, 115,6 miljoni euro suuruse meetmega tugevdatakse tervishoiu- ja haridustaristut, et muuta need maavärinate tagajärjel kannatanud pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele paremini kättesaadavaks. Selleks ehitatakse vähemalt 20 haridusasutust ja 20 esmatasandi

Kreekasse saabunute arv 2022. aastaga võrreldes siiski rohkem kui kolm korda (210 %). Maad mööda Kreekasse saabunute arv suurenes 7 %. Samal ajal vähenes eraldusjoone kaudu Küprosele saabujate arv 2023. aasta jaanuarist septembrini 2022. aasta sama perioodiga võrreldes 42 %.

[7] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6014

tervishoiukeskust. Teise, 240 miljoni euro suuruse meetmega suurendatakse sotsiaal-majanduslikku toetust, edendatakse sotsiaalset ühtekuuluvust ja hoogustatakse taristu arendamist Türgis.

1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine

Kuna ELi liikmesriigid soovisid Türki saabunud pagulaste toetamiseks saada märkimisväärset lisarahastust, lõi komisjon 24. novembri 2015. aasta otsusega Türgis asuvate pagulaste jaoks mõeldud rahastu (otsust muudeti 10. veebruaril 2016[8] ning uuesti 14. märtsil ja 24. juulil 2018). Rahastu on mehhanism, millega koordineeritakse nii ELi eelarvevahenditest kui ka sihtotstarbelise välistuluna ELi eelarvesse kantud liikmesriikide lisatoetustest kättesaadavaks tehtud vahendite kasutusele võtmist. Liikmesriigid võtsid ELi liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni ühisseisukoha raames,[9] mis võeti vastu 3. veebruaril 2016 ja mida ajakohastati rahastu teises osamakses kokkuleppimisel, poliitilise kohustuse anda oma riiklik panus. Ühisseisukohaga nähti ette ka toetuse andmise tingimused.

18. märtsil 2016 kinnitasid Euroopa Liidu riigipead ja valitsusjuhid ning Türgi oma kindlat tahet rakendada ühist tegevuskava ning leppisid kokku lisameetmetes, millega süvendada ELi ja Türgi suhteid ning lahendada rändekriis[10]. Türgi ja EL tunnistasid, et vaja on kiireid ja otsusekindlaid lisajõupingutusi. Muu hulgas kutsuti ELi-Türgi avaldusega üles lõpetama ebaseadusliku rände Türgist ELi ja lõhkuma smugeldajate ärimudelit, pakkudes vähemohtlikke rändevõimalusi, ning kiirendama rahastu rakendamist.

Rahastu esimese osamakse (2016–2017) jaoks eraldati kokku 3 miljardit eurot[11] ja teise osamakse (2018–2019) jaoks tehti kättesaadavaks veel 3 miljardit eurot, mis teeb rahastu vahendite kogusummaks 6 miljardit eurot. Pärast kohtumist asus komisjon kiiresti sõlmima esimeste projektide lepinguid. 31. detsembriks 2020 oli komisjon sõlminud lepingud kogu rahastu tegevuseelarve kohta ja 2023. aasta lõpuks maksti välja üle 5,3 miljardi euro.

2. Rahastu toimimine

Rahastu on koordineerimismehhanism, mis võimaldab võtta kiiresti, tulemuslikult ja tõhusalt kasutusele ELi abi Türgis asuvate pagulaste jaoks, tagades samal ajal usaldusväärse finantsjuhtimise. Rahastuga tagatakse olemasolevate ELi rahastamisvahendite optimaalne rakendamine humanitaar- ja/või arenguabi andmisel, et rahuldada igakülgselt ja koordineeritult pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade vajadusi[12].

[8] https://home-affairs.ec.europa.eu/news/eu-action-plan-eastern-mediterranean-migration-2023-10-18_en
[9] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf
[10] http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/
[11] Need 3 miljardit eurot tehti kättesaadavaks lisaks 345 miljonile eurole, mille komisjon oli Türgile eraldanud seoses Süüria pagulaskriisiga juba enne rahastu kasutuselevõttu, ja lisaks liikmesriikide kahepoolsele abile.
[12] Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsuse C(2015) 9500 artikkel 2 „Rahastu eesmärgid“.

Rahastu juhtkomitee esitab strateegilised juhised, milles käsitletakse rahastu prioriteete, toetatavaid meetmeid, eraldatavaid summasid ja kasutusele võetavaid rahastamisvahendeid ning vajaduse korral tingimusi, mis on seotud ELi-Türgi 29. novembri 2015. aasta ühisest tegevuskavast (edaspidi „ühine tegevuskava“) tulenevate Türgi kohustuste täitmisega[13]. 2023. aastal, mis on rahastu rakendamise kaheksas aasta, toimus üks juhtkomitee koosolek, mis leidis aset 5. juulil.

Tähtis on ka rahastu projektide kestlikkus ja vastutuse jagamine Türgi ametiasutustega. Prioriteetsed abivaldkonnad on määratud kindlaks põhjaliku ja sõltumatu vajaduste hindamise põhjal, mida ajakohastati 2018. aastal.

Rahastu abil koordineeritakse rahastamist järgmistest välisrahastamisvahenditest:[14] i) humanitaarabi; ii) Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend; iii) arengukoostöö rahastamisvahend; iv) ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA) ning v) stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend. ELi eelarvest rahastatavaid meetmeid rakendatakse nii eelarve otsese kui ka kaudse täitmise suhtes kohaldatavate finantsreeglite ja -määruste kohaselt. Abi rakendamise tingimuseks on see, et Türgi täidab nõuetekohaselt kõiki ühises tegevuskavas ning ELi-Türgi avalduses võetud kohustusi.

3. Rahastamisvõime ning rahastamise kestus ja laad

Rahastu kaudu koordineeritava eelarve kogumaht on 6 miljardit eurot, mis võetakse kasutusele kahe osamaksena. Esimesest ja teisest osamaksest toetatavad projektid kestavad kuni 2025. aasta keskpaigani (paljud esimesest osamaksest rahastatavad projektid on juba lõppenud ja enamik projekte on kavas lõpetada varem). COVID-19 pandeemia tõttu pikendati erandkorras 2016. aasta 1,6 miljardi euro suuruse erimeetme alla kuuluvate projektide rakendusperioodi, võimaldades saavutada kõigi asjaomaste projektide puhul seatud eesmärgid.

Esimene osamakse oli 3 miljardit eurot, millest 1 miljard eurot võeti kasutusele ELi eelarvest ja 2 miljardit eurot saadi kahepoolsete toetustena liikmesriikidelt. Ka teine osamakse ulatus 3 miljardi euroni, millest 2 miljardit eurot tuli ELi eelarvest ja 1 miljard eurot liikmesriikidelt[15].

ELi eelarvevahenditest aastateks 2016–2017 ette nähtud 1 miljardist eurost eraldati 250 miljonit eurot 2016. aastal ja 750 miljonit eurot 2017. aastal. ELi eelarvest aastateks 2018–2019 ette nähtud 2 miljardist eurost eraldati 550 miljonit eurot 2018. aastal ja ülejäänud summa 2019. aastal.

[13] Vt komisjoni otsuse C(2015) 9500 (mida on muudetud komisjoni otsusega C(2016) 855) artikli 5 lõige 1.

[14] Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi ja arengukoostöö rahastamisvahendi sissemaksed kanti üle vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendisse ja ELi usaldusfondi ning neid rakendati nende vahendite raames. Kõiki rahastust (ühinemiseelse abi rahastamisvahendist ja vähemal määral arengukoostöö rahastamisvahendist) Süüria kriisile reageerimiseks loodud Euroopa Liidu piirkondlikku usaldusfondi tehtud sissemakseid on rakendatud põhimõtteliselt muu abi kui humanitaarabina.

[15] https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Mis puudutab liikmesriikide panust, siis liikmesriigid andsid esimese osamakse jaoks rahastusse 2016. aastal 677 miljonit eurot, 2017. aastal 847 miljonit eurot, 2018. aastal 396 miljonit eurot ja 2019. aastal 80 miljonit eurot. Teise osamakse jaoks eraldasid liikmesriigid 2018. aastal 68 miljonit eurot, 2019. aastal 202 miljonit eurot, 2020. aastal 265 miljonit eurot, 2021. aastal 166 miljonit eurot ja 2022. aastal 165 miljonit eurot ning 2023. aastal tehti viimased maksed summas 134 miljonit eurot. Liikmesriikide panus läks sihtotstarbelise välistuluna[16] otse ELi eelarvesse ning kanti seal vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ja humanitaarabi eelarveridadele.

Tempo, millega liikmesriigid teevad rahastusse *sissemakseid*, on endiselt piisavalt kooskõlas tempoga, millega rahastust tehakse nendest sissemaksetest rahastatavaid *väljamakseid*.

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames jäeti 19,5 miljonit eurot n-ö tagavaraks, et oleks võimalik rahastada meetmeid juhul, kui 2019. aastal leiab aset uus pagulaste sissevool Süüriast. Kuna seda tagavara ei kasutatud, sõlmiti selle summa kohta 2020. aastal lepingud, et katta tervishoiu ja kaitsega seotud meetmed, millega lõpetati teise osamakse programmitöö periood.

31. detsembriks 2020 oli komisjon katnud lepingutega kogu rahastu tegevuseelarve. Kogu 6 miljardist eurost oli 2023. aasta lõpuks välja makstud veidi üle 5,3 miljardi euro.

ELi täiendav rahastuväline abi Türgis asuvatele pagulastele

2020. aastal eraldas komisjon väljaspool rahastut täiendavad 535 miljonit eurot humanitaarabiga seotud tegevuse toetamiseks Türgis. Pagulastele antud abi keskendus põhivajadustele, kaitsele, haridusele ja tervishoiule ning see kaeti täielikult lepingutega ja maksti välja.

See suundumus jätkus ka 2021. aastal. Kooskõlas Euroopa Ülemkogu tolle aasta juuni järeldustega võttis komisjon ajavahemikul 2021–2023 Türgis asuvate pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade jaoks kasutusele veel 3 miljardit eurot. Selle summaga tagati rahastust antava toetuse jätkumine prioriteetsetes valdkondades, nagu humanitaarabi, põhivajadused, haridus ja tervishoid, samuti rände haldamine ja piirikontroll. See summa hõlmab ka 150 miljonit eurot rände ja siseasjade peadirektoraadi vahenditest, et toetada ELi liikmesriikide jõupingutusi asustada ümber peamiselt Türgist pärit pagulasi, aga ka rändehalduse, piirihalduse ja smugeldamise vastaseid jõupingutusi. See hõlmab ka 14,4 miljonit eurot 2024. aasta oktoobris vastu võetud toetusmeetme raames.

[16] 2016. aastal ja kuni 1. augustini 2018. antud toetuse puhul käsitatakse välistulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 (mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002) (ELT L 298, 26.10.2012, lk 1) artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses ja pärast seda antud toetuste puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määruse (EL, Euratom) 2018/1046 (mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012) artikli 21 lõike 2 punkti a alapunkti ii tähenduses (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

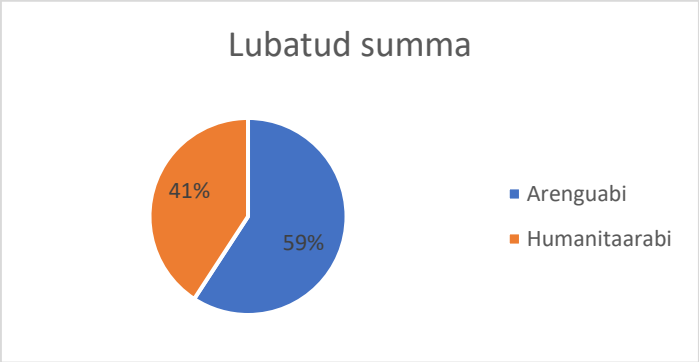
2024. aasta veebruaris otsustas Euroopa Ülemkogu eraldada veel 2 miljardit eurot, et säilitada tõhus rändekoostöö ja toetada Türgis asuvaid Süüria pagulasi kuni 2027. aastani. Lisaks eraldas komisjon 2024. aastal 520 miljonit eurot, et tagada abi jätkumine, pluss 480 miljonit eurot, mis kantakse üle pagulasabi eraldisest 2025. aastal.

Kogu ELi abi Türgis asuvatele pagulastele alates 2011. aastast ulatub 12,5 miljardi euroni. See hõlmab 345 miljonit eurot pagulasabi 2011.–2016. aastal, 6 miljardit eurot rahastu raames eraldatud abi, 535 miljonit eurot abi sildfinantseerimiseks 2020. aastal, 3 miljardit eurot lisavahendeid 2021.–2023. aastal, 520 miljonit eurot 2024. aastal ja täiendavad 2 miljardit eurot, mis eraldatakse kuni 2027. aastani.

4. Rahastu rakendamine

Rahastut rakendatakse humanitaar- ja arenguabina. Esimese osamakse raames eraldati asjaomastele tegevussuundadele vastavalt umbes 1,4 miljardit eurot ja 1,6 miljardit eurot. Arvestades Süüria kriisi pikaajalisust, kasutatakse teist osamakset üha rohkem sotsiaal-majandusliku toetuse andmiseks ja elatise teenimise võimaluste loomiseks. Teise osamakse raames eraldati humanitaarabi jaoks 1,04 miljardit eurot ja arenguabi jaoks 1,9 miljardit eurot[17].

Kokkuvõttes on rahastu humanitaar- ja arenguabi jaotus järgmine.

Üksikasjalikum teave on esitatud veebipõhises projektide tabelis[18].

Rahastu raames antav abi on projektipõhine. Väljamaksed sõltuvad rahastu sekkumiste elluviimisel tehtud edusammudest.

Erilist tähelepanu pööratakse mittesüürlastest pagulastele ja varjupaigataotlejatele. Rahastu sekkumistega püütakse alati kaasata pagulasi vastu võtvaid kohalikke kogukondi.

Rahastu raames antakse **humanitaarabi** kõige haavatavamate pagulaste aitamiseks, pakkudes inimväärset toetust põhivajaduste ja kaitse jaoks. Samuti täidetakse sellega lünki, kasutades organisatsioone ja partnereid, kes on spetsialiseerunud hädaolukorras tervishoiu ja hariduse tagamisele. ELi humanitaarabi andmisel juhindutakse 2007. aasta Euroopa konsensusest

[17] Ülejäänud 60 miljonit eurot eraldatakse rahastu rakendamiseks antava haldus- ja tegevustoetuse jaoks.
[18] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en

humanitaarabi valdkonnas,[19] mille kohaselt peab EL humanitaarabi andjana kinni humanitaarabi põhimõtetest, milleks on inimlikkus, neutraalsus, erapooletus ja sõltumatus, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 214 ja humanitaarabi määruses (nr 1257/96)[20, 21].

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames on rakendatud 21 partneri kaudu kokku 65 projekti, mida on toetatud nii esimesest kui ka teisest osamaksest. Nende projektidega tegeletakse Türgis viibivate kõige haavatavamate pagulaste põhivajaduste, kaitse, hariduse ja tervishoiuga. Esimese osamakse raames eraldati humanitaarabi andmiseks ja kaeti lepingutega ligikaudu 1,4 miljardit eurot ning maksti välja 1,3 miljardit eurot; teise osamakse raames kaeti lepingutega 1,04 miljardit eurot ning 31. jaanuariks 2023 oli välja makstud 1,035 miljonit eurot.

Arenguabiga toetatakse pikaajalisi vajadusi pagulaste tervise, hariduse ja sotsiaal-majandusliku arengu valdkonnas, pakkudes neile eelkõige juurdepääsu avalikele teenustele, elatise teenimise võimalustele ja munitsipaaltaristule. Samuti keskendutakse haavatavatele elanikkonnarühmadele ning võetakse arvesse soolist mõõdet, nt kaitstakse naisi ja tütarlapsi seksuaalse ja soolise vägivalla eest ning parandatakse juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule.

Rahastu arengusuuna raames on jätkuvalt tehtud suuri edusamme esimese osamakse raames sõlmitud 26 projekti rakendamisel. Neist projektidest 15 viidi ellu Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi raames kokku 293 miljoni euro ulatuses, millele lisandusid otse ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kaudu hallatavad eraldised[22].

Rakenduspartneritele tehtud väljamaksed ulatusid peaaegu 2,9 miljardi euroni rahastu mõlema osamakse raames arenguabi jaoks eraldatud 3,5 miljardist eurost[23]. Rahastu arenguabi tegevussuuna raames on sõlmitud 17 lepingut.

2023. aastal mõjutasid rahastu rakendamist jätkuvalt väga kõrge inflatsioon Türgis ja vahetuskursiga seotud probleemid. See nõudis mõne projekti puhul ulatuse vähendamist, mis omakorda tõi kaasa ehitatud rajatiste arvu vähenemise.

[19] Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate ühisavaldus.

[20] Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta.

[21] Euroopa Komisjoni humanitaarabi tugineb iga-aastastele riigipõhistele humanitaarabi rakenduskavadele. Komisjoni ja tema partnerite koostööraamistik humanitaarabi valdkonnas on kehtestatud komisjoni rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud finants- ja haldusraamistiku lepingutega ning valitsusväliste organisatsioonidega sõlmitud partnerluse raamlepingutega.

[22] Rahastu alla kuuluvaid ühinemiseelse abi rahastamisvahendi rahalisi vahendeid hallatakse finantsmääruse teise osa IV jaotises sätestatud välistegevust reguleerivate normide ja finantsmääruse kohaldamise eeskirjade kohaselt.

[23] See summa hõlmab ka Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi rakendatavate projektide jaoks tehtud väljamakseid, mis ELi eelarves veel ei kajastu.

Rahastu sekkumised prioriteetsete valdkondade kaupa

Rahastu mõlemast osamaksest rahastatava abi andmisel tehtud edusammude kohta antakse aru prioriteetsete valdkondade kaupa kaks korda aastas koostatavates rahastu järelevalvearuannetes[24].

Pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade abistamisel on saavutatud märkimisväärseid tulemusi järgmistes prioriteetsetes valdkondades.

Haridus

Rahastu raames antavale haridustoetusele ja pagulastele antavale täiendavale toetusele on eraldatud kokku 2 miljardit eurot.

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames on eraldatud haridusele üle 181 miljoni euro. Tingimuslike haridusotstarbeliste rahaülekannete programmi (CCTE) raames toetatakse lapspagulaste kooli õppima asumist ja kooliskäimist, tehes pagulasperedele kaks korda kuus makseid, tingimusel et lapsed käivad korrapäraselt koolis. Tingimuslike haridusotstarbeliste rahaülekannete programmi rahalist komponenti rahastati humanitaarabi tegevussuunast kuni 2022. aasta oktoobrini, kuna sujuva ülemineku suutlikkuse toetamise meetmed jätkusid kuni 2022. aasta detsembrini. Programm kanti 2022. aasta oktoobris üle arenguabi tegevussuunda. 2023. aastal jätkati tingimuslike haridusotstarbeliste rahaülekannete VI programmi raames regulaarsete rahaülekannete tegemist ligikaudu 500 000 lapse perele, mis võimaldas lastel koolis käia.

Rahastu 400 miljoni euro suuruse otsetoetuse (Küprose kaasava hariduse edendamine Türgi haridussüsteemis – PIKTES II[25]) rakendamine riikliku haridusministeeriumi poolt lõppes 2023. aasta jaanuaris. Sellele järgnes uus projekt PIKTES+,[26] mille kogueelarve on 300 miljonit eurot, mida rahastatakse Türgi pagulastele antava täiendava abi raames.

Hariduse valdkonnas oli üldeesmärk jätkuvalt kõigi lapspagulaste integreerimine Türgi ametlikku haridussüsteemi, millega kaasnevad meetmed koolis mittekäivate laste jaoks, turvaliste õppimisvõimaluste loomine ning õpitulemuste parandamine. 2023. aasta septembri seisuga oli programmi PIKTES+ sihtmärgiks olevas 29s kõige suurema pagulaste arvuga provintsis 2023/2024. õppeaastaks formaalharidussüsteemis (sealhulgas eelkoolis) registreeritud peaaegu 750 000 pagulaslast.

Nende pagulas- ja vastuvõtva kogukonna õpilaste arv, kes on saanud rahastu toel stipendiumi tehnilises ning kutsehariduses ja osalemiseks või kõrgkoolides õppimiseks, on jõudnud 29 049-ni. Enamik neist õpilastest on olnud pagulased. Säilitati sooline tasakaal.

Rahastust on jätkuvalt toetatud haridustaristu arendamist ja aidatud vähendada koolide ülerahvastatust. Märkimisväärset edu on saavutatud haridusasutuste ajakohastamise ja ehitustööde lõpuleviimisega. Suur saavutus ajakohastamisel oli põhi- ja keskkoolidesse

[24] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[25] PIKTES II on lühend projekti ingliskeelsest nimetusest „Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System II“ („Süüria laste Türgi haridussüsteemi lõimimise edendamine II“).

[26] PIKTES+ on lühend projekti ingliskeelsest nimetusest „Promoting Inclusive Education for Kids in the Turkish Education System“ („Laste kaasava hariduse edendamine Türgi haridussüsteemis“).

8 700 nutitahvli paigaldamine. Praeguse seisuga on rahastu toel ajakohastatud üle 12 000 haridusasutuse.

Lisaks on projektide „Haridus kõigile kriisi ajal“ ja „Haridustaristu vastupanuvõime“ raames ehitatud 175 kooli ja alustatud neis haridusteenuste osutamist. Lisaks on 50 kooli katusele paigaldatud päikesepaneelid, mis annavad neile vajalikku energiat, ja 41 koolis on viidud lõpule energiatõhususe parandamise meetmed.

2023. aastal, peamiselt pärast maavärinaid 2023. aasta veebruaris eraldas EL Türgi haridustaristu taastamiseks 65,6 miljonit eurot. Rahaeraldusega parandatakse nii pagulaste kui ka vastuvõtvate kogukondade juurdepääsu haridusele, milleks luuakse vähemalt 20 täiendavat haridusasutust. Kahe toetusprojektiga, mille kogusumma on 20 miljonit eurot, antakse alus- ja kraadiõppes osalevatele pagulasüliõpilastele ja vastuvõtvatest kogukondadest pärit üliõpilastele stipendiume ja osutatakse nendega seotud teenuseid. Projekt käivitati 2023. aasta jaanuaris ja peaks vältama kolm aastat.

Kaitse

Pagulaste kaitse toetamiseks on peamiselt humanitaarabi tegevussuuna alla kuuluvate projektide kaudu eraldatud rahastust kokku ligikaudu 326 miljonit eurot.

Humanitaarabi tegevussuuna raames on rahastust toetatud pagulaste registreerimist ja kontrollimist, et neil oleks võimalik muuta oma staatus Türgis seaduspäraseks ja pääseda paremini ligi teenustele. Eelkõige on pagulaste registreerimiseks toetust antud Türgi rändeametile ja suurendatud selle institutsioonilist ja tehnilist suutlikkust. Lisaks eraldiseisvatele kaitsemeetmetele, mille eesmärk on täita lünki ning tegeleda konkreetsete vajaduste ja ohus olevate isikutega, on kaitseküsimused integreeritud ka humanitaarabistrateegia teistesse sammastesse (põhivajadused, tervishoid ja haridus). Üldeesmärk on paremini kaitsta haavatavaid pagulasi, muuta nende staatus seaduspäraseks ning siduda nad laiema avalike ja ÜRO / valitsusväliste organisatsioonide teenuste võrgustikuga. Aruandeperioodil keskenduti abi andmisel endiselt kõige haavatavamatele rühmadele (nt hooajalised põllumajanduslikud võõrtöötajad, peamised pagulasrühmad jne). Peale selle hõlmasid Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi kaudu rahastatud projektid abi pagulaste vastuvõtmiseks kogukonnakeskustes ja haavatavate pagulaste edasisuunamist asjakohaste talituste juurde.

Arenguabi tegevussuuna raames sõlmiti 2020. aasta lõpus leping rahastust perekonna-, töö- ja sotsiaalteenuste ministeeriumile 20 miljoni euro suuruse otsetoetuse andmiseks, et tegevus saaks jätkuda. Projekti eesmärk on parandada ennetavate ja kaitsvate sotsiaalteenuste osutamist kõige haavatavamatele pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele. Maavärinatel on olnud laastav mõju ja teenuseid on hakatud osutama ajutiste teenusekeskuste kaudu. Perekonna- ja sotsiaalteenuste ministeerium on tegelenud peamiselt maavärina tõttu kannatada saanud piirkondadega ning on pidanud meetme raames ette nähtud suutlikkuse suurendamise edasi lükkama.

Tervishoid

Rahastu raames on eraldatud kokku 1 miljardit eurot tervishoiutoetuse ja pagulastele täiendava toetuse andmiseks.

Rahastu toetuse põhiosa moodustab tervishoiuteenuste osutajate haridusprogramm SIHHAT,[27] mida rahastati kolme järjestikuse eraldisega: 300 miljonit eurot 2016. aastal, 210 miljonit eurot 2020. aastal ja 210 miljonit eurot 2023. aastal. Programmiga SIHHAT toetatakse Türgi tervishoiuministeeriumi püüdlusi tagada kõigile pagulastele tasuta ja võrdne juurdepääs tervishoiuteenustele. Kokku on praeguseks tegutsenud 32 provintsis 190 rändajate tervisekeskust ning ELi toetatavates asutustes on töötanud ligikaudu 4 000 tervishoiutöötajat, kellest 75 % on Süüria päritolu. Maavärinate tõttu on vähenenud tervishoiutöötajate arv ja 17 keskust on saanud kahjustada; need jätkavad oma tegevust ajutistes terviserajatistes. Programmi SIHHAT II rakendamine lõppes 2024. aasta alguses. ELi täiendava 210 miljoni euro suuruse toetuse abil tagatakse programmiga SIHHAT III pagulastele tervishoiuteenuste osutamise jätkumine.

Kaks rahastust toetust saavat haiglat – Dörtyol/Hatay ja Kilis – on tegutsenud alates 2022. aastast täies mahus ja osutanud pärast 2023. aasta maavärinaid, kui mõlema haigla võimsust suurendati 400 voodikohani, olulisi tervishoiuteenuseid. Lisaks ehitatakse ja renoveeritakse rahastu abil rändajate tervisekeskusi, hangitakse meditsiiniseadmeid ning imiku hooldus- ja hügieenitarvete komplekte ning renoveeritakse füsioteraapia- ja rehabilitatsiooniüksusi, täiendades programmi SIHHAT. 2023. aastal alustati kaheksa tervisekeskuse ehitamist ja hangiti 113 meditsiiniseadet rohkem kui 40 haigla jaoks.

Humanitaarabi valdkonnas jätkavad tööd füüsilise rehabilitatsiooni keskused Kilises ja Reyhanlis/Hatays, pakkudes puuetega ja muul viisil haavatavatele pagulastele füsioteraapia ja vaimse tervise teenuseid ning psühhosotsiaalset tuge.

Munitsipaaltaristu

Rahastu raames on eraldatud kokku 380 miljonit eurot omavalitsuste taristuinvesteeringuteks ja pagulastele täiendava toetuse andmiseks.

Rahastust toetatakse eri omavalitsusi oluliste munitsipaalteenuste osutamisel, sealhulgas veevarustuse ja kanalisatsiooni ning tahkete jäätmete käitluse valdkonnas. Rahastust toetatakse ka kohaliku tasandi vaba aja veetmise taristut. Vaba aja veetmiseks on valminud 12 rajatist (jalgpalli- ja tenniseväljakud) ning ehituses on veel 10 spordikompleksi. 2023. aastal käivitati Kilise, Şanlıurfa, Gaziantepi, Mersini, Mardini, Adıyamani, Malatya ja Hatay provintsis vee- ja reoveeprojekte.

Põhivajadused ja sotsiaal-majanduslik toetus

Rahastu raames on eraldatud kokku 3,7 miljardit eurot põhivajaduste ja sotsiaal-majandusliku hakkamasaamise toetamiseks ja pagulastele täiendava toetuse andmiseks.

Selles prioriteetses valdkonnas tuleb tagada kõige haavatavamate pagulaste põhivajaduste rahuldamine ning suurendada pagulaste vastupanu- ja toimetulekuvõimet. See peaks võimaldama liikuda sotsiaalabist sõltumise juurest järk-järgult iseseisva toimetuleku ja elatise teenimise võimaluste kasutamise juurde.

Üle 2,6 miljoni pagulase on saanud rahastust otsetoetust põhivajaduste rahuldamiseks, et neil oleks võimalik elada väärikalt. Kuni 2023. aasta juulini anti suurem osa toetusest

hädaolukorra sotsiaalse turvavõrgu (ESSN) kaudu – tegemist on sotsiaalabiprogrammiga, mille raames anti enam kui 1,6 miljonile pagulasele iga kuu deebetkaardisüsteemi kaudu sularaha. 2023. aasta juulis allkirjastati perekonna- ja sotsiaalteenuste ministeeriumiga uus rahalise abi programm „Türgi pagulaste sotsiaalne turvavõrk (SSN)“ (781 miljonit eurot). Sellega mindi ESSNi puhul humanitaarabilt üle pikemaajalisele arenguabile.

Rahastu teise osamakse raames jõuti koostöös perekonna- ja sotsiaalteenuste ministeeriumiga 245 miljoni euro suuruse otsetoetuse rakendamisega peaaegu lõpule. See toetus võimaldab anda igakuist rahalist abi, mis on võrreldav Türgi sotsiaalkindlustussüsteemi raames haavatavatele isikutele antava sotsiaalabiga, kujutades endast täiendavat ESSNi (C-ESSN). Projekti hakati viima ellu paralleelselt hädaolukorra sotsiaalse turvavõrgu programmiga ning selle raames toetatakse üksikvanemaga leibkondi, eakaid ja (raske) puudega inimesi. 2023. aastal tagati C-ESSNi ja ESSNi[28] 2021.–2023. aastaks eraldatud 3 miljardi euro suuruse täiendava pagulastoetusega[29] programmi jätkumine. Mõlemad programmid on nüüdseks liidetud ühtseks SSN-iks.

Jätkuvalt antakse sotsiaal-majanduslikku lisatoetust pagulastele, kellel on võimalik siseneda tööturule. Toetusega suurendatakse pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade tööalast konkurentsivõimet. Sellega pakutakse kutsekoolitust ja võimalusi oskusi omandada, keeleõpet, töönõustamist ja töökohal korraldatavaid koolitusprogramme ning lihtsustatakse pagulaste töölubade andmise protsessi. Seda toetust rakendatakse tööhõive toetamise projekti ja tööturule ülemineku projektide (ISDEP I ja ISDEP II) raames, mida mõlemat rakendab Maailmapank koostöös Türgi tööhõiveametiga (İŞKUR) ning töö- ja sotsiaalkindlustusministeeriumi rahvusvahelise tööjõu peadirektoraadiga. Koostöös Türgi väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamise organisatsiooni (KOSGEB) ning Türgi Arengu- ja Investeerimispangaga (TKYB), samuti projekti ENHANCER alusel, mida rakendab Rahvusvahelise Rändepoliitika Arendamise Keskus koostöös tööstus- ja tehnoloogiaministeeriumiga, pakutakse nii Süüria pagulaste kui ka vastuvõtva kogukonna idufirmadele ja juba tegutsevatele ettevõtjatele spetsiaalselt neile mõeldud toetusi ja ettevõtluskoolitust.

Teise projektiga aidatakse arendada ja rakendada naiste juhitava sotsiaalse ettevõtluse mudelit, millega pakkuda püsivat sissetulekut tagavat tegevust nii haavatavatele Süüria pagulastele kui ka Türgi naistele. Veel kahe projekti eesmärk on toetada tööhõivet põllumajanduses. Peale selle on Expertise France (EF) asunud koostöös riikliku haridusministeeriumi tehnilise ja kutsehariduse peadirektoraadiga rakendama projekti, milles keskendutakse laste töötamisele ja lapstööjõule, et suunata töötavad lapsed edasi formaalsesse õpipoisiõppesse. Haridusministeeriumi tehnilise ja kutsehariduse peadirektoraat on teinud koostööd ka Kreditanstalt für Wiederaufbau Development Bankiga (KfW), et viia ellu veel

[28] Kavakohaselt võtab ESSNi programmi järgmise etapi üle naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraat.

[29] Komisjoni rakendusotsus 2022. ja 2023. aastal Türgis kõige haavatavamatele pagulastele rahalise toetuse andmise üksikmeetme rahastamise kohta (C(2022) 7822 final) võeti vastu 4. jaanuaril 2022 ja komisjoni rakendusotsus üksikmeetme rahastamise kohta, et jätkata 2022. aastal Türgis pagulaste põhivajaduste rahuldamise ja elatise teenimisele ülemineku toetamist (C(2022) 8887), võeti vastu 7. detsembril 2022.

üks ametliku kutsehariduse projekt, millega toetada noori lõpetanuid tööturule sisenemisel ja leida neile töökohad. Projektid peaksid kestma kõige rohkem 2025. aasta keskpaigani/lõpuni.

2022. ja 2023. aastal tagati pagulastele antava sotsiaal-majandusliku toetuse jätkumine 2021.–2023. aastal eraldatud 3 miljardi euro suuruse täiendava pagulastoetusega. 2023. aasta detsembris allkirjastati sambapõhiselt hinnatud üksustega kolm täiendavat elatusvahendite lepingut. 2023. aastal kavandati ka 182,5 miljonit eurot sotsiaal-majanduslikuks toetuseks, sest pärast 2023. aasta veebruari maavärinaid oli selles vallas abivajadus väga suur (vt ka eespool).

Rände haldamine

Rahastu raames on eraldatud kokku 480 miljonit eurot rändehaldusele ja pagulastele täiendava toetuse andmiseks[30].

Lõpule on viidud kaks projekti, mida rahastati esimesest osamaksest kogusummas 80 miljonit eurot. Esimese projektiga anti ELi toetust Türgi rannikuvalve otsingu- ja päästevõime tugevdamiseks ning teise projektiga toetati Türgi rändeametit[31] EList tagasisaatmise haldamisel.

Pagulastele antava lisatoetuse raames on alustatud kolme uut meedet kogueelarvega 30 miljonit eurot. Üks selline projekt käivitati 2023. aasta mais, et jätkata Türgi rändeameti tugevdamist. Teine, mis keskendus rände haldamise suutlikkuse suurendamisele, käivitati 2023. aasta veebruaris ja kolmas, mis keskendus lennujaamade suutlikkuse suurendamisele ja asutustevahelise koostöö parandamisele, 2023. aasta märtsis. Lisaks eraldati 220 miljonit eurot Türgi piirihaldussuutlikkuse tugevdamiseks riigi ida- ja kaguosas.

Rahastust toetust saavate projektide soolised aspektid

Rahastu raames meetmete rakendamisel juhindutakse endiselt ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandast tegevuskavast „Üheskoos sooliselt võrdõigusliku maailma poole 2021–2025“. 2023. aastal oli endiselt prioriteediks kõige mitmekesisemas tähenduses naiste ja tütarlaste inimõiguste edendamine, kaitsmine ja järgimine, sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste võimestamine. Soolise võrdõiguslikkusega seotud kaalutlused on olnud integreeritud kõikidesse rahastu projektidesse ja neid on jaotatud andmete abil (76 näitajat) pidevalt jälgitud.

Rahastu on märkimisväärselt suurendanud naiste tööalast konkurentsivõimet: üle 26 000 naise on läbinud lühiajalise kutseoskuste koolituse, ligikaudu 40 000 naist on saanud töönõustamisteenuseid ning 500 naistele kuuluvat ettevõtet on saanud nõustamisteenuseid või rahalist toetust. Rahastu on pakkunud pagulasnaistele türgi keele kursusi, mille on edukalt lõpetanud ligikaudu 25 000 täiskasvanud pagulasnaist ja 20 000 naissoost õpilast. Lisaks on ligikaudu 55 000 naissoost pagulaslast saanud rahastust toetatud projektide kaudu koolieelset haridust ning 15 000 naissoost õpilast on saanud haridusstipendiumi. Peaaegu 50 % rahastu kaasatud õpetajatest ja haridustöötajatest on naised. Ka rahaülekannete programmide kaudu abistatakse enam kui miljonit pagulasnaist, kellele kantakse korrapäraselt ja tingimusteta üle

[30] See ei hõlma rände ja siseasjade rahastamisvahendite raames eraldatud 150 miljonit eurot.
[31] Toona oli asutuse nimeks Türgi Rändehalduse Peadirektoraat

vajalikud vahendid. Lisaks on ligikaudu 400 000 naissoost õpilastega perekonda saanud tingimuslikke haridusotstarbelisi rahaülekandeid. Rahaülekannete programmidest eraldi on ligikaudu 500 000 pagulasnaist saanud kaitsega seotud suunamisteenuseid ning ligikaudu 550 000 pagulasnaisele on osutatud rahastust toetatud projektide kaudu kaitseteenuseid.

5. Järelevalve, hindamine ja audit

2023. aastal põhines rahastu saavutuste aruandlus endiselt rahastu tulemusraamistikul[32] ja muutuste teoorial[33]. Viimane rahastu järelevalvearuanne avaldati 2023. aasta detsembris ja see on kättesaadav naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi veebisaidil[34].

Komisjoni toetab rahastu järelevalve- ja aruandlusülesannete täitmisel endiselt tehnilise abi meeskond (SUMAF[35]). 2023. aasta lõpuks oli SUMAFi meeskond lõpule viinud 114 järelevalvemissiooni. Lisaks viidi pagulaste abistamise projektide puhul läbi 12 kohapealset kontrolli- ja järelevalvemissiooni[36]. Jätkati ka järelevalvet humanitaarabi rakenduskavade alusel rahastatavate rahastu meetmete üle ja aruandeperioodil viidi lõpule 89 projektitasandi järelevalvemissiooni.

Euroopa Kontrollikoda tegi rahastu teise tulemusauditi 2022.–2023. aastal. Auditiaruanne avaldati koos kontrollikoja leidude ja soovituste ning komisjoni vastustega 24. aprillil 2024 ja see on veebis kättesaadav.

6. Teavitamine ja nähtavus

2023. aastal jätkati rahastust toetatavate meetmete nähtavuse suurendamist, et tõsta esile abi, mida EL on Türgile pagulaste vastuvõtmisel andnud. Prioriteetideks oli teadlikkuse, nähtavuse ja mõistmise saavutamine üldsuse, meedia, poliitikakujundajate ja teiste ELi sidusrühmade, Türgi ja rahvusvahelise kogukonna seas. Rahastuga seotud teavitustegevust vähendati ajutiselt mais toimunud parlamendi- ja presidendivalimistele eelnenud kuudel ja nende ajal, kuna sel perioodil muutus ametiasutuste retoorika järsult negatiivseks ja halvenes üldsuse suhtumine pagulastesse.

Veebruaris-juunis keskenduti teavitustegevuses meetmetele, mida EL võttis pärast laastavaid maavärinaid, mis paiskasid segi miljonite pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade elu, ning ELi antud abile. Selle tulemusel oli (juunis korraldatud arvamusküsitluse kohaselt) kaks

[32] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Results%20Framework_Jun2022.pdf
[33] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf
[34] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en
[35] Tehniline abi Türgi pagulasrahastu raames rahastatavate meetmete järelevalve toetamiseks (IPA/2018/393-877).
[36] Kumulatiivsed andmed alates 2017. aastast.

kolmandikku elanikkonnast ELi tegevusest teada saanud. Samuti aitas teavitustegevus leevendada valimiste eel levinud negatiivseid hoiakuid. Mais toimus Euroopa päeval Ankaras ELi päästetegevust käsitlev digitaalne näitus, mis aitas tutvustada ELi narratiive pagulaste kohta. Mitmeid fotosid ja videoid kasutati ka mais Brüsselis toimunud avalikel üritustel. Sügisel alustati tihedas koostöös ELi liikmesriikide saatkondadega päästetöödele pühendatud fotoalbumi koostamist. Projekt viidi lõpule 2024. aasta veebruaris ja see on olnud aasta jooksul toimunud teavitusüritustel pidevalt tähelepanu all.

ELi Türgi delegatsiooni juht tegi pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele suunatud ELi projektide nähtavuse suurendamiseks kogu aasta jooksul maavärinapiirkondadesse mitu külaskäiku. Muu hulgas korraldati suur pressireis maavärinast mõjutatud piirkondadesse Urfas ja selle ümbruses. Delegatsiooni juht külastas koos Türgi ajakirjanike rühmadega ka kolm korda Brüsselit, muu hulgas külastati märtsis rahvusvahelist rahastajate konverentsi, mis aitas suurendada pagulastele antava ELi toetuse nähtavust ning parandada üldsuse teadlikkust ja arusaamist sellest. Volinik Janez Lenarčiči külastus veebruaris ning volinik Olivér Várhelyi külastused veebruaris ja septembris aitasid ELil edastada laiale üldsusele oma sõnumeid pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade kohta. Septembris toimunud külastuse raames leidis aset allkirjastamistseremoonia ning väljastati pressiteade selle kohta, et EL laiendab põhivajaduste tagamiseks antavat toetust.

2023. aasta mais käivitas ELi delegatsioon Ankaras edulugude projekti, milles vaadeldi mitut rahastust rahastatud juhtumit. Lood avaldati delegatsiooni veebisaidil, neile viidati sotsiaalmeedia kontodel ning neid jagati meedia ja muude sidusrühmadega.

7. Kokkuvõte ja edasised sammud

2023. aastal jätkus rahastu kiire rakendamine. Rahastu kogu tegevuseelarve kaeti lepingutega ja välja maksti 5,3 miljardit eurot. Rahastu jätkas hädavajaliku abi andmist pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele Türgis. Aastateks 2020–2027 eraldatud täiendava pagulasabiga tuleb tagada rahastu saavutuste kestma jäämine.

Edasiste sammude hulgas on järgmised:

- *jätkata kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade hüvanguks kõigi projektide tulemuslikku rakendamist;*
- *jätkata rahastuga seotud teavitustegevusega;*
- *korraldada 2025. aasta kevadel rahastu juhtkomitee koosolek;*
- *kavandada ja rakendada Türgis asuvatele pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele täiendavat toetust, et tagada rahastu abil saavutatu kestma jäämine, ning*
- *alustada liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja Türgiga arutelu soovituste üle, mille Euroopa Kontrollikoda rahastu teises tegevusauditis andis.*